

SAHABE ŞUURU; DİĞERGAMLIK VE İSAR

وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوَقِّ شَحَّ نَفْسَهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“Kendilerinin ihtiyacı olsa bile başkalarını kendilerine tercih eder, fedakârlık yaparlar. Kurtuluşa erenler, nefislerinin hırslarına, cimrilik duygularına karşı koyanlardır.” (Haşır,9)

مَنْ لَمْ يَهْتَمَّ بِأَمْرِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ

Müslümanların dertleri ile dertlenmeyen, -o dertleri paylaşmayan, onların yaşadığı şeyleri vicdanında derinlemesine duymayan-, onlardan değildir! -Hakiki manada Müslüman değildir! - (Taberânî, el-Mu'cemü'l-evsat, 1/151, 7/270; Hâkim, el-Müstedrek, 4/356)

Muhterem Müslümanlar! Hutbemiz, Sahabe şuuru olan diğergâmlık ve îsar hakkındadır.

Sahabe, yaşamayı yaşatmaya bağlamış bir topluluktu.

Diğergâmlık: Bir kişinin kendi çıkarlarını düşünmeden, hiçbir ödül veya menfaat beklemeden başkalarının iyiliğini gözetmesi ve onlar için fedakarlıkta bulunmasıdır. Bir açıdan diğergâmlığa, **diğerinin derdiyle gamlanma da denebilir.**

İsar ise kendisinin ihtiyacı olduğu halde başkasını kendi nefesine tercih etmedir. Cömertliğin bir üst derecesi ve hatta ondan da daha büyük bir fazilet ve davranıştır.

Bir düşünce, bir plan ve bir gayret; ne kadar diğergâmlık ifade ediyor ve ne kadar başkalarını tutup kaldırmaya matuf ise, o ölçüde tutarlı ve istikbal vaad edicidir; zira insanları yaşatan kurtarma mefkûresidir, öldüren veya felç eden de menfaat tutkusudur.

Ömürlerini şahsî çıkar uğrunda tüketen insanlar her zaman kirli politikalar içinde olmasalar da bir gün mutlaka kirlenmeleri kaçınılmazdır.

Hayatlarını başkalarına diriliş üflemeyle canlı tutanlar ise, herkesin yapraklar gibi hazanla savrulduğu yerlerde bile gezer, çevrelerine hayat iksiri sunarlar.. ve işte bunlar, her zaman dünya ve ukbayı içine alacak olan çok yönlü bir maratonun **“rıdvan”**a namzet kahramanlarıdır.

Bir topluma ait, yapı taşlarındaki uyum, **terbiyedeki birlik ve gönüllerdeki diğergâmlık hissi**, parçaları öylesine sımsıkı birbirine bağlar ki, bir hücredeki ızdırıp, bütün organizmada **derin bir inilti meydana getirir**. Parçalarda hâsıl olan haz dahi, aynı uzuvlarda **lezzetlere vesile olur**. **“Mü’minler birbirlerini sevmekte, birbirlerine acımakta ve birbirlerini korumakta bir vücuda benzerler. Vücudun bir uzvu hasta olduğu zaman, diğer uzuvlar da bu sebeple uykusuzluğa ve ateşli hastalığa tutulurlar.”** Hadisi şerifi de, bize bu hususta ulaşmamız gereken hedefi göstermektedir. *(Buhârî, Edeb 27; Müslim, Birr 66)*

Sahabeden Ümmü Süleym ve eşi Ebû Talha (r.anhuma), tam örnek bir **“isar”** kahramanı aile idi. Önlerine açılan hayır fırsatlarını kaçırmazlardı. Onların fedakârlıklarıyla alakalı hadis kitaplarında ve siyerde çok şey vardır. Bunlardan en çok bilinen bir hadiseyi bir kez daha hatırlatmış olalım.

Yine bir gün, Efendimiz’in (s.a.s) huzuruna bir garip gelir, Allah Resûlü onun karnını doyurmak ister, hane-i saadetlerinde ikram edecek bir şey olup olmadığını sorduğunda, **“Sudan başka bir şey olmadığı”** cevabını alır.

Tekrar mescide gelir ve “Bu zatı bu gece ağırlayabilecek kim var?” diye sorar. Ebû Talha (r.a.), alışık olduğumuz şekliyle hemen ortaya atılır ve **“Ben ya Resûlallah!”** diyerek konuğunu alıp evine götürür. Hanımı Ümmü Süleym’e gizliden, “Evde yiyecek bir şeyler var mı?” diye sorar. **“Sadece çocuklara ayırdığım şey var.”** cevabı üzerine şöyle der: “Yemeği hazırla, lambayı yak, çocukları da uyut. Yemeğe oturduğumuzda, **lambada bir şey varmış da tamir ediyormuşsun gibi yap** ve lambayı söndür. Misafir bizim de kendisiyle beraber yemek yediğimizi sansın da mahcup olmasın. Yemek sadece ona yeter.”

Plan aynen uygulanır, misafir ağırlanır, ev sahipliğinde kusur edilmez ve ertesi sabah Resûlullah’ın huzuruna varılır. Allah Resûlü’nün yüzü gülmektedir: **“Bu gece ne yaptınız öyle!? Allah sizin yaptığınızdan çok hoşnut oldu!”** buyurur. Hutbemizin başında okuduğumuz âyetin sebeb-i nüzulü olarak bu hadise anlatılır. (*Buhârî, tefsir (59) 6; Müslim, eşribe 172-173*)

Haddizatında en büyük felâket; **uzun bir dönem temsil kusurundan dolayı**, İslâm’ın bizim dünyamızda bir gurbet yaşaması olmuştur. Evet, bugün ne yazık ki insanımız, **kalbî ve ruhî hayatını büyük ölçüde kaybetmiştir**. Bir milletin iktisadî hayatına elli bin defa düzen verilse bile, diğergâmlık ve îsâr olmadığı sürece, arzu edilen düzen ve nizam kat’iyen sağlanamayacaktır. Eğer düzen ve nizam sağlanacaksa, bu, **hasbî ve başkaları için yaşayan insanlar sayesinde gerçekleşecektir yaşatmak için yaşayan fedakâr insanlara ihtiyaç vardır**. Öyle ki onlar, **“Yaşatmıyorsam, yaşamamın da bir anlamı kalmamıştır.”** diyecek ölçüde kendilerini

insanlığa hizmete adanmışlardır. Onlar, başkalarının boy atıp gelişmesi adına su olup onların dibine akmalı, toprak olup kuvve-i inbatiyeleriyle onları omuzlarında taşımali, güneş olup şualarını onların başından aşağı boşaltmalıdırlar. Kısaca hayatlarını bütünüyle insanlığa hizmete vakfetmelidirler.

Hakikî insan, şartlar ne olursa olsun, kendi kovalarına süt sağarken başkalarının kovalarını da boş bırakmaz. Sadece kendini düşünen, ya hiç insan değildir veya eksik bir varlıktır. **Gerçek insanlığa giden yol**, başkalarını düşünürken icabında kendini ihmal etmekten geçer.

Müjdeler olsun! Günümüzde de her şeye rağmen **diğergâm** ve **îsâr** kahramanı olmaya gayret edenlere.